

ΥΜΑΙ· ΠΙΓΙΡΙΩΝ
 ΥΔΑΤΙ· ΕΠΙΝΟΙ
 ΜΑΡΙΝΟΥ· ΟΙΧΟΥ
 ΕΠΙΑΙ· ΔΙΠΗΛΑΕ
 ΓΡΟΥΜΠΙΝ· ΙΥΜΒ
 ΑΠΛΕΙΣ· ΤΙΝΙΟΙ
 ΦΙΝΑΥΤΙΝ
 ΤΗΙΑΓΙΑΦ· ΟΥΛΙΑΝ
 ΖΒΑ· ΤΙΥΒΑΡΙΝΙ
 ΚΕΒ· ΤΗΙΑΓΙΑΦ· ΛΑΣΤΡΑΚΙ
 ΖΗ· ΗΠΤΙΜΒΡΙΤΕ
 Σ· ΠΡΩΤΙΧΥΓΙΝΗΝ
 ΖΗ· ΕΙΚΤΗΝΑΙΟΥ
 Κ· ΠΡΩΤΩΧΥΓΙΝΗ
 Σ· ΕΚ ΚΑ ΜΑΤ
 ΙΚΑΙΕΙΓΙΕΙΝΙ
 ΙΥΧΥ· ΥΝΔΑΔ· ΥΥ
 ΑΚΡΑΙΗΝΑΚΡΑ
 ΒΑΙ· ΕΠΙΝΗΝΗ
 ΠΡΙΠΑΙΚΗΝΑ
 ΛΑΚΕ· ΕΠΙΝΗΝΗ
 ΠΡΙΠΑΙΚΩΡΕ·
 ΙΑΚΥΙ· ΕΠΙΓΙΝΗ

ΙΗΙΕΠΙΝΗΝ
 ΔΑΝΙΚΑΙΠΙΓΙΑ
 ΔΙΑΦΙΛΙΑΥΤΙΝ
 ΕΟΥΔΑΣΕ· ΕΓΙΝ
 ΕΙΗΙΝΤΙΝΦΑΡΗ
 ΚΑΙΤΙΝΖΑΡΑ
 ΚΤΗΙΤΑΜΑΡ
 ΦΑΡΙΔ· ΕΓΙΝΗΝ
 ΕΙΝΠΙΓΙΕΙΝΟΙ
 ΕΙΡΩΜΑΕ· ΕΓΙΝ
 ΕΙΣΕΠΙΝΗΑΡΑ
 ΑΡΑΙΔ· ΕΓΙΝΗΝ
 ΕΙΤΙΝΑΙΗΝΑ
 ΔΑΕ· ΕΙΠΗΝΑΔΑ
 ΔΕ· ΕΓΙΝΗΝΗ
 ΦΙΝΗΑΙΗΝΗ
 ΝΑΛΙΩΝΔΑ
 ΓΙΝΗΙΝΗΤΙΝ
 ΙΑΛΙΩΝΗΔΑ
 ΜΩΝΔ· ΕΓΙΝΗΝ
 ΕΙΤΙΝΒΙΖΗ
 ΤΗΙΡΑΧΑΕ· ΚΙΤ
 Δ· ΕΓΙΝΗΝΗ

Εὐαγγέλιον τῆς Μονῆς Καρακάλλου.

κώδικες οἱ μέχρι τοῦ δεκάτου αἰώνος συμπεριλαμβανομένου γεγραμμένοι, ἀφθονώτεροι δὲ οἱ ἀπὸ τοῦ ἐνδεκάτου αἰώνος μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων καταλύσεως τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους. Ἀλλ’ ἡ μετά τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως συμπίπτουσα ἐφεύρεσις τῆς τυπογραφίας ἐν τῇ Δύσει δὲν ἐπιφέρει τὴν παῦσιν τῶν χειρογράφων κωδίκων. Μέχρι τῆς ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως ἰδρύσεως τοῦ πρώτου ἑλληνικοῦ τυπογραφείου, τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει (1627), παρηλθον ἀπὸ τῆς ἀλώσεως δύο σχεδόν αἰώνες, καθ’ οὓς βραδεῖα καὶ κατὰ μικρὸν ἔγεινεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἡ πρόσοδος καὶ ἡ διάδοσις τῶν ἐν τῷ μεταξὺ κατὰ τὴν Δύσιν ἐκτυπωθέντων ἱερῶν τε καὶ θύραθεν βιβλίων. Οἱ “Ἐλλήνες τῶν χρόνων ἔκείνων ἐξηκολούθουν ἀντιγράφοντες ἀκόμη χειρόγραφα βιβλία πολὺ μᾶλλον ἡ ἀγοράζοντες τὴν μεδιολάνειον Γραμματικὴν τοῦ Λασκάρεως, τὸ Βενετικὸν Ψαλτήριον τοῦ 1486 ἢ τὰς ὑπὸ τοῦ “Ἀλδου καὶ τοῦ Πούντα δημοσιευμένας ἐκδόσεις Ἐλλήνων συγγραφέων. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἴδρυσις τῶν ἐν Βενετίᾳ ἑλληνικῶν τυπογραφείων, ἀτινα ἡρισαν διαδίδοντα εὖωνα ἔντυπα βιβλία καθ’ ἄπαντα τὸν ἑλληνικὸν κόσμον, δὲν καταφέρει τὸ τελευταῖον τραῦμα εἰς τὴν χρῆσιν τῶν χειρογράφων. Ἀφαιοῦται μὲν αὕτη, ἀλλὰ δὲν παύει. “Ομως μεταβάλλεται ἡ υἱη τῶν χειρογράφων βιβλίων καὶ ἡ ἀνάγκη ἡ γεννῶσα αὐτά. Τὸ διατηροῦν τὴν γραφὴν εἶνε κυρίως τὸ σχολεῖον. Διὰ τούτο σχολικὰ τεύχη, καὶ μᾶλιστα τὰ ἐν τῷ σχολείῳ διδασκόμενα κείμενα

συγγραφέων μετὰ τῆς λεγομένης ψυχαρωγίας, ἵτοι διατίχου ἐξηγήσεως, εἴνε τὰ συνηθέστερα χειρόγραφα τοῦ δεκάτου ὄγδου καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἀρχομένου δεκάτου ἐνάτου αἰώνος. Πλὴν δ’ αὐτῶν ἀντιγράφει ἀκόμη ὁ ἑλληνικὸς κόσμος ποὺ καὶ που καὶ τὰς φιλολογικὰς καὶ φιλοσοφικὰς συγγραφὰς τῶν ἐν τοῖς μεγάλοις σχολείοις τοῦ γένους διδασκόντων ἐπιφανῶν διδασκάλων. Τὰ τοιαῦτα δὲ χειρόγραφα βιβλία συρρέουσιν εἰς τὰ μοναστήρια, ἐν οἷς οἱ λογιώτεροι τῶν μοναχῶν καὶ ἄλλως ἀσχολοῦνται ὡς βιβλιογράφοι, ἀντιγράφοντες θεολογικὰ βιβλία. Οὗτοι δ’ ἐξογκοῦται ἡ παραγωγὴ τῶν χειρογράφων βιβλίων, καὶ αὐξάνει τὸ πλῆθος τῶν ἐν ταῖς μοναῖς κωδίκων τῶν μετὰ τὴν ἀλωσιν αἰώνων, ἀνεπαρκῶς ἀναπληρόνον τὸν μεγάλως ἐλαττωθέντα ἀριθμὸν τῶν πολλῷ σπουδαιοτέρων πρὸ τῆς ἀλώσεως χειρογράφων. Καὶ ὅμως δὲν πρέπει νὰ περιθρονῶμεν καὶ ταῦτα τὰ μεταγενέστερα χειρόγραφα, διότι ἐν αὐτοῖς κρύπτεται πολλάκις πολύτιμος ὑλη τῆς νεωτέρας ἡμῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας ιστορίας καὶ φιλολογίας.

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

